

«Təsdiq edilmişdir»
“Bakı Fond Birjası” QSC-nin
İdarə Heyəti
Protokol № 08
“30” dekabr 2015-ci il

Sədr _____ F.Əzizov

**“BAKİ FOND BİRJASI” QSC-NİN
FOND İNDEKSLƏRİNİN HESABLANMASI
QAYDALARI**

I HİSSƏ: ÜMUMİ MÜDDƏALAR VƏ ANLAYIŞLAR

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qaydalar “Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar Bazarı haqqında” Qanununa, Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən qəbul edilmiş normativ-hüquqi aktlara, “Bakı Fond Birjası” QSC-nin (bundan sonra – Birja) nizamnaməsi və daxili qaydalarına uyğun hazırlanmışdır.

1.2. Bu Qaydalar Birjada rəsmi birja indekslərin hesablanması qaydalarını müəyyən edir.

1.3. Bu Qaydalar Birjada listinqdə olan qiymətli kağızlara şamil edilir.

1.4. Bu Qaydalara əsasən hesablanmış indekslər, bu Qaydalarla digər hal nəzərdə tutulmadıqda Birjanın məlumatların açıqlanması qaydalarına əsasən açıqlanır.

1.5. Bu Qaydalardan irəli gələrək Birja tərəfindən birja indeksləri üzrə qərarların qəbul edilməsi, o cümlədən indekslərin yaradılması, onlara hər hansı düzəlişlərin edilməsi Birjanın İdarə Heyətinin qərarı ilə həyata keçirilir. Birjanın İdarə Heyəti bu səlahiyyətləri əsasnamə əsasında yaradılan İndeks Komitəsinə həvalə edə bilər.

2. Əsas anlayışlar

2.1. **Emitent** - İnvestisiya qiymətli kağızlarının emissiyasını həyata keçirən şəxs, dövlət (müvafiq qaydada buna səlahiyyətləndirilmiş dövlət orqanı vasitəsilə) və ya bələdiyyədir.

2.2. **Birja indeksi** - bu Qaydalara əsasən yaradılmış indeks səbətinə daxil olan qiymətli kağızlar üzrə ticarət nəticələrinin dəyişməsinin statistik göstəricisidir.

2.3. **İndeks səbəti** - bu Qaydaların tələblərinə uyğun olaraq seçilmiş, birja indeksinin hesablandığı qiymətli kağızların təsnifatlaşdırılmış siyahısıdır.

2.4. **İndeksin baza dəyəri** – Birja indeksinin hesablanmağa başlanıldığı tarixə olan ilk göstəricisidir.

2.5. **Sərbəst tədavül həcmi** – Aidiyyəti Şəxslərin sahib olduğu səhmlər istisna olunmaqla Emitentin nizamnamə kapitalını təmsil edən səhmlərin həcmidir. Sərbəst tədavül həcmi Emitentin təqdim etdiyi məlumat əsasında Birjanın listing qaydalarına əsasən hesablanır. Sərbəst tədavül həcmi nizamnamə kapitalına nəzərən faizlə ifadə olunur.

2.6. **Aidiyyəti Şəxs** – aşağıdakı şəxslərdən biridir:

- a) Emitentin direktorlar şurasının (müşahidə şurasının) və icra orqanının üzvü;
- b) Emitentin struktur bölməsinin (filial, departament, şöbə və s.) rəhbəri;
- c) bu bəndin “a” və “b” yarımbəndlərində göstərilən şəxslərin qohumları, yəni əri/arvadı, valideynləri, o cümlədən ərinin/arvadının valideynləri, babaları və nənələri, övladları, ö cümlədən övladlığa götürülən uşaqları, qardaşları və bacıları, gəlinləri və kürəkənləri;
- ç) Emitentdə ən azı 10 (on) faiz səhmlərə birbaşa və ya dolay yolla malik olan hər hansı fiziki və ya hüquqi şəxs;
- d) nizamnamə kapitalında ən azı 20 (iyirmi) faiz iştirak payı Emitentə məxsus olan hüquqi şəxs;
- e) bu bəndin “ç” və “d” yarımbəndlərində göstərilən hüquqi şəxslərdə ən azı 20 (iyirmi) faiz səhmlərə (paya) malik olan hər hansı şəxs;
- ə) bu bəndin “ç”, “d” və “e” yarımbəndlərində göstərilən hüquqi şəxslərin icra orqanlarının və müşahidə şuralarının rəhbərləri.

II HİSSƏ: BİRJANIN MƏCMU BAZAR KAPİTALİZASİYASI İNDEKSİ

3. Birjanın məcmu bazar kapitalizasiyası indeksinin ümumi xüsusiyyətləri

3.1. İndeksin Azərbaycan dilində adı: “BFB Məcmu Bazar Kapitalizasiyası İndeksi”;

3.2. İndeksin İngilis dilində adı: “BSE Market Capitalization Composite Index”;

3.3. İndeksin qısaldılmış adı: **BAX** (indeksin sonunda indeksə daxil olan səhmlərin sayını qeyd etməklə);

3.4. İndeksin baza dəyəri: 1 000 (bir min) şərti vahid;

3.5. Baza kapitallaşma: xxxxxxxx manat (xx.xx.xxxx tarixinə).

4. Birjanın məcmu bazar kapitalizasiyası indeksinin strukturu

4.1. İndeks Birjada listingdən keçmiş səhmlər üzrə tərtib olunur;

4.2. Hər bir emitent indeks səbətində yalnız bir səhm buraxılışı ilə təmsil olunur;

4.3. İndeks səbətinə daxil olan səhmlər üzrə ödənilən dividendlər, bu dividendlərin bütövlükdə həmin şirkətin səhmlərinə yenidən investisiya olunacağı fərz edilərək nəzərə alınır;

4.4. İndeks səbətinə edilən dəyişikliklər, indeks səbətinin strukturuna uyğun portfelə malik investorların, öz portfelindəki bütün səhmlərin satılması və əldə edilən bütün vəsaitlərin yeni səbət strukturuna uyğun yenidən investisiya olunacağı fərziyyəsinə əsaslanır;

4.5. İndeksin yeni strukturuna minimum 5 və maksimum 25 səhm buraxılışı daxil edilə bilər;

4.6. Birja müxtəlif struktura malik bir və bir neçə məcmu bazar kapitalizasiyası indeksi yarada bilər.

5. Birjanın məcmu bazar kapitalizasiyası indeksinə seçim meyarları

5.1. Aşağıdakı tələblərə cavab verən səhmlər indeksin tərkibinə daxil edilə bilər:

5.1.1. Qiymətli kağızların emitenti Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçməlidir;

5.1.2. Qiymətli kağızlar indeks səbətinə daxil edilməzdən ən azı 15 (on beş) iş günü əvvəl ticarətə buraxılmalıdır;

5.1.3. Qiymətli kağızların emitenti ilə bağlı iflas, ləğv proseduru başlanmamalı və ya o, vaxtaşırı maliyyə dayanıqlığının pozulması problemləri ilə qarşılaşmamalıdır;

5.1.4. Qiymətli kağızlar Birjanın Əsas bazar və ya Standart Bazar seqmentlərində listingdən keçməlidir;

5.1.5. Səhmlər tam olaraq yerləşdirilmiş olmalıdır;

5.1.6. İndeksin hesablanması zamanı ünvanlı əqdlər nəzərə alınmır;

5.1.7. Qiymətli kağızlar aşağıdakı meyarlardan ən azı birinə cavab verməlidir:

5.1.7.1. Son 6 (altı) ay ərzində Birjada bağlanmış əqdlərə əsasən hər bir qiymətli kağız üzrə dövriyyə (yerləşdirmələr və ünvanlı əqdlər istisna olmaqla), bu qiymətli kağızların ticarətə buraxılmış (tədavüldə olan) miqdarının 20%-dən az olmamalıdır;

5.1.7.2. Son 6 (altı) ay ərzində Birjada qiymətli kağızlar üzrə bağlanmış əqdlərin həcmi (yerləşdirmələr və ünvanlı əqdlər istisna olmaqla), səhmlər üzrə bağlanmış əqdlərin həcmiminin (yerləşdirmələr və ünvanlı əqdlər istisna olmaqla) ən azı 5%-ni təşkil etməlidir. Bu halda qiymətli kağızlar üzrə ən azı 5 (beş) əqd bağlanılmalıdır;

5.1.7.3. Qiymətli kağızlar üzrə Birjada ən azı bir market-meyker təyin edilməlidir.

5.2. Bu Qaydaların 5.1-ci bəndinin tələblərinə cavab verən qiymətli kağızlının sayı bu Qaydaların 4.5-ci bəndində nəzərdə tutulmuş maksimal saydan artıq olduqda indeks səbətinə daxil ediləcək qiymətli kağızlar Birjanın İdarə Heyəti tərəfindən müəyyən edilir.

5.3. Bu qaydaların 5.1.-ci bəndinin müddəalarına uyğun gəlməyən qiymətli kağızlar indeks səbətinə çıxarılır. Digər hallarda Birjanın İdarə Heyətinin qərarına əsasən qiymətli kağızlar indeks səbətinə çıxarıla bilər.

6. Birjanın məcmu bazar kapitalizasiyası indeksinin hesablanması

6.1. Birjanın məcmu bazar kapitalizasiyası indeksi aşağıdakı qaydada hesablanır:

$$I_t = \frac{\sum_{i=1}^N (P_{i,t} \times q_i \times FF_i \times WF_{i,t})}{\text{baza kapitallaşması}} \times CF_t \times 1000$$

Burada,

I_t – indeksin t vaxtına hesablanmış dəyəridir;

i – indeksə səbətinə daxil edilmiş müəyyən səhm buraxılışıdır;

N – indeks səbətinə daxil edilmiş səhm buraxılışlarının sayıdır;

T – indeksin hesablanması vaxtıdır;

$P_{i,t}$ – i səhm buraxılışı üzrə t vaxtına ən son bağlanmış əqdin qiymətidir (yerləşdirmələr və ünvanlı əqdlər istisna olunmaqla);

q_i – listinqdə olan i səhmlərinin sayıdır;

FF_i – i səhmləri üzrə sərbəst tədavül həcmidir;

$WF_{i,t}$ – i səhmləri üzrə t vaxtına hesablanmış çəki faktorudur;

CF_t – indeksin davamlılığını təmin etmək üçün düzəliş faktorudur.

6.2. Bu Qaydaların 6.1-ci bəndində qeyd edilmiş hesablamalar qiymətli kağızlarla qlobal əməliyyatların keçirilməsi zamanı bu Qaydalara müvafiq olaraq dəyişdirilə bilər.

6.3. Səhmin çəki faktoru ($WF_{i,t}$) aşağıdakı qaydada hesablanır:

$$WF_{i,t} = \frac{CAP_i \times FF_i}{\sum CAP_i \times FF_i} = \frac{CAP_{iFF}}{\sum CAP_{iFF}}$$

Burada,

$WF_{i,t}$ – səhm buraxılışının çəki faktorudur;

CAP_{iFF} – səhm buraxılışının Birja kapitallaşmasının, həmin buraxılışın sərbəst tədavül həcminə olan səhm nisbətidir.

6.4. Birja kapitallaşması aşağıdakı qaydada hesablanır:

$$CAP_i = q_{i,t} \times p_{i,t}$$

Burada,

$q_{i,t}$ – t tarixinə Birjada tədavüldə olan i səhmlərinin sayıdır;

$p_{i,t}$ – t tarixinə i səhmləri üzrə Birjada bağlanmış qiymətidir.

6.5. İndeks səbətində daxil edilmiş hər bir səhm buraxılışı üzrə çəki faktoru 20%-i keçməməlidir. İndeks səbətində daxil edilmiş hər hansı bir səhm buraxılışı üzrə çəki faktoru 20%-i keçdikdə, bu göstərici müvafiq həddə çatanadək 1% azaldılmalıdır (eyni zamanda səbətdəki digər səhm buraxılışlarının iştirak dərəcələrini uyğunlaşdırmaqla).

6.6. İndeksin düzəliş faktoru (CF) aşağıdakı qaydada, düzəliş faktorunun hesablandığı günün bağlanmış qiymətinə əsasən hesablanır:

$$CF_{yeni} = \frac{\sum_{i=n}^N (p_{i,t} \times q_{i,t} \times FF_i \times WF_{i,t})_{köhnə}}{\sum_{i=n}^N (p_{i,t} \times q_{i,t} \times FF_i \times WF_{i,t})_{yeni}} \times CF_{köhnə}$$

7. Birjanın məcmu bazar kapitalizasiyası indeksinin nəzərdən keçirilməsi və düzəlişlərin edilməsi

7.1. İndeks səbətində daxil edilmiş qiymətli kağızların siyahısına, onların bu Qaydaların tələblərinə uyğunluğunun yoxlanılması məqsədi ilə, mart ayının birinci iş günü və sentyabr ayının birinci iş günü olmaqla, il ərzində ən azı iki dəfə baxılır. Baxış dövrü baxış tarixindən əvvəlki altı aylıq müddəti əhatə edir.

7.2. Aşağıdakı hallarda indeks səbətində daxil edilmiş qiymətli kağızların siyahısına, onların bu Qaydaların tələblərinə uyğunluğunun yoxlanılması məqsədi ilə əlavə baxış keçirilir:

7.2.1. İndeks səbətində daxil edilmiş səhmlər Birjada delisting olunduqda;

7.2.2. İndeks səbətində daxil edilmiş səhmlərin emitenti fəaliyyətini dayandırdıqda, ləğv edildikdə və ya müflisləşmə prosesi ilə üzləşdikdə;

7.2.3. İndeks səbətində daxil edilmiş səhmlər üzrə keçirilmiş qlobal əməliyyatlar nəticəsində bu səhmlərin sayı dəyişildikdə;

7.2.4. İndeks səbətində daxil edilmiş səhmlərin emitenti digər şirkətlərlə birləşdikdə, emitentin nəzarət səhm paketi digər şirkətlər tərəfindən alındıqda, emitentin törəmə şirkəti yaradıldıqda;

7.2.5. İndeks səbətində daxil edilmiş səhmlər üzrə dividendlər ödənildikdə;

7.2.6. İndeks səbətində daxil edilmiş səhmlər üzrə Birjada ticarət 10 (on) və ya daha artıq iş günü müddətinə dayandırıldıqda;

7.2.7. Bazarın qorunması məqsədi ilə Birjanın İdarə Heyəti tərəfindən zəruri hesab edilən digər hallarda;

7.3. Birja indeksin bu Qaydaların tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək məqsədi ilə indeksə düzəlişlər edilir. İndeksə düzəlişlər indeksə baxış nəticələri əsasında edilir.

7.4. Yeni tərkibli indeksin ilk hesablanması keçirilməzdən əvvəl sonuncu ticarət günündə ticarət bağlandıqdan sonra yeni düzəliş faktoru müəyyən edilir.

7.5. Yeni düzəliş faktoru, indeksin yeni səbət strukturu əsasında hesablanması tarixindən əvvəlki tarixə olan son ticarət gününün bağlanmış qiyməti əsasında hesablanır.

7.6. İndeks səbətinə edilmiş dəyişikliklər o cümlədən, indeks səbətinin yeni tərkibi dəyişikliklərin edilməsi tarixindən etibarən 1 (bir) iş günü ərzində Birja tərəfindən açıqlanır.

III HİSSƏ: BİRJANIN KİÇİK VƏ ORTA ŞİRKƏTLƏRİN BAZAR KAPİTALİZASİYASI İNDEKSİ

8. Birjanın kiçik və orta şirkətlərin bazar kapitalizasiyası indeksinin ümumi xüsusiyyətləri

8.1. İndeksın Azərbaycan dilində adı: “BFB Kiçik və Orta Bazar Kapitalizasiyası İndeksi”;

8.2. İndeksın İngilis dilində adı: “BSE Medium and Small Capitalization Composite Index”;

8.3. İndeksın qısaltılmış adı: **BAMIX** (indeksin sonunda indeksə daxil olan səhmlərin sayını qeyd etməklə);

8.4. İndeksın baza dəyəri: 1 000 (bir min) şərti vahid;

8.5. Baza kapitallaşma: xxxxxxxx manat (xx.xx.xxxx tarixinə).

9. Birjanın kiçik və orta şirkətlərin bazar kapitalizasiyası indeksinin strukturu

9.1. İndeks Birjada listinqdən keçmiş səhmlər üzrə tərtib olunur;

9.2. Hər bir emitent indeks səbətində yalnız bir səhm buraxılışı ilə təmsil olunur;

9.3. İndeks səbətinə daxil olan səhmlər üzrə ödənilən dividendlər, bu dividendlərin bütövlükdə həmin şirkətin səhmlərinə yenidən investisiya olunacağı fərz edilərək nəzərə alınır;

9.4. İndeks səbətinə edilən dəyişikliklər, indeks səbətinin strukturuna uyğun portfelə malik investorların, öz portfelindəki bütün səhmlərin satılması və əldə edilən bütün vəsaitlərin yeni səbət strukturuna uyğun yenidən investisiya olunacağı fərziyyəsinə əsaslanır;

9.5. İndeksın yeni strukturuna minimum 5 və maksimum 100 səhm buraxılışı daxil edilə bilər;

9.6. Birja müxtəlif struktura malik bir və bir neçə kiçik və orta şirkətlərin bazar kapitalizasiyası indeksi yarada bilər.

10. Birjanın kiçik və orta şirkətlərin bazar kapitalizasiyası indeksinə seçim meyarları

10.1. Aşağıdakı tələblərə cavab verən səhmlər indeksin tərkibinə daxil edilə bilər:

10.1.1. Qiymətli kağızların emitenti Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçməlidir;

10.1.2. Qiymətli kağızlar indeks səbətində daxil edilməzdən ən azı 15 (on beş) iş günü əvvəl ticarətə buraxılmalıdır;

10.1.3. Qiymətli kağızların emitenti ilə bağlı iflas, ləğv proseduru başlanmamalı və ya o, vaxtaşırı maliyyə dayanıqlığının pozulması problemləri ilə qarşılaşmamalıdır;

10.1.4. Qiymətli kağızlar Birjanın Standart Bazar və ya Alternativ Bazar seqmentlərində listingdən keçməlidir;

10.1.5. Səhmlər tam olaraq yerləşdirilmiş olmalıdır;

10.1.6. İndeksin hesablanması zamanı ünvanlı əqdlər nəzərə alınmır;

10.1.6. Qiymətli kağızlar aşağıdakı meyarlardan ən azı birinə cavab verməlidir:

10.1.6.1. Son 6 (altı) ay ərzində Birjada bağlanmış əqdlərə əsasən hər bir qiymətli kağız üzrə dövriyyə (yerləşdirmələr və ünvanlı əqdlər istisna olmaqla), bu qiymətli kağızların ticarətə buraxılmış (tədvüldə olan) miqdarının 10%-dən az olmamalıdır;

10.1.6.2. Qiymətli kağızlar üzrə Birjada ən azı bir market-meyker təyin edilməlidir.

10.2. Bu Qaydaların 10.1-ci bəndinin tələblərinə cavab verən qiymətli kağızların sayı bu Qaydaların 9.5-ci bəndində nəzərdə tutulmuş maksimal saydan artıq olduqda indeks səbətində daxil ediləcək qiymətli kağızlar Birjanın İdarə Heyəti tərəfindən müəyyən edilir.

10.3. Bu Qaydaların 10.1.-ci bəndinin müddəalarına uyğun gəlməyən qiymətli kağızlar indeks səbətindən çıxarılır. Digər hallarda Birjanın İdarə Heyətinin qərarına əsasən qiymətli kağızlar indeks səbətindən çıxarıla bilər.

11. Birjanın kiçik və orta şirkətlərin bazar indeksinin hesablanması

11.1. İndeksin hesablanması bu Qaydaların 6-cı bəndinə əsasən həyata keçirilir.

12. Birjanın kiçik və orta şirkətlərin bazar indeksinin nəzərdən keçirilməsi və düzəlişlərin edilməsi

12.1. İndekslərin nəzərdən keçirilməsi və ona düzəlişlərin edilməsi bu Qaydaların 7-ci bəndinə əsasən həyata keçirilir.